

Hr Günthers svar

Förre utrikesministern Günther har i en på annan plats publicerad artikel vänt sig mot några punkter i utrikesredaktör Brandells på nya dokument byggda redogörelse och Dagens Nyheters härtill anknutna ledande artiklar. Det är huvudsakligen på fyra punkter som hr Günthers framställning kräver ett svar; i övrigt torde läsaren genom att jämföra de skilda artiklarna få tillräcklig vägledning för ett bedömande.

1) Hr Günther söker göra transiteringen av en tysk division genom svenskt territorialvatten under svensk eskort till en bagatell. Det är folkrättsligt i sin ordning, skriver han, att krigförande länders handelsfartyg med last av soldater och krigsmateriel föres genom ett neutralt lands kustvatten under krigstid. Det behövdes över huvud inte något tillstånd för den saken; att tyskarna talat om överenskommelse och ett svenskt medgivande beror på att de ville överdriva betydelsen av det skeddade för att kunna triumfera inför överordnade i Berlin.

Så enkelt kan inte gärna saken ligga till. Att sända trupper och massor av krigsmateriel genom inre svenskt territorialvatten under ett krig lär inte ha varit tänkbart utan den svenska regeringens medverkan. Vi kan lätt föreställa oss vilka absurda förhållanden som skulle ha inträtt, därest flera mot varandra stridande makter begagnat möjligheten att trafikerade svenska kustvatten med militära transporter. Det behövdes inte bara ett svenskt medgivande, utan också att Sverige genom militär eskort sörjde för den tyska divisionens säkerhet, närmast mot ryska angrepp, och det behövdes därjämte ett hemlighållande som uppenbarligen med stor framgång tryggats av de svenska myndigheterna. Då hr Günther omnämner att riksdagens utrikesutskott underrättats och att en redogörelse för saken införts i den hemliga utrikespolitiska årsredogörelsen för år 1941 visar han i själva verket just att saken hölls strängt hemlig utanför en liten krets av personer som lovat tystnad.

Men härtill kommer en annan omständighet. Hr Günther hävdar att transiteringen utförts "folkrättsligt riktigt" och stöder detta med påståendet att vanliga lastfartyg "synes" ha använts; han nämner också att transporten i 1941 års utrikespolitiska redogörelse sagts vara folkrättsligt tillåten "under förutsättning att transportfartygen förde handelsflagg". I den tyske ministrers rapport 26 augusti 1941 heter det däremot: "Den svenska marinen motive-

rar önskan att krigsfartyg visar handelsflagga i de inre territorialvatten med det nödvändiga hemlighållandet för att genom anvisning från flotta till flotta (dvs från svensk till tysk sida) kunna låta fartygen passera genom de inre territorialvatten. Denna säkerhet för hemlighållande kunde vid passage genom de trånga farvatten innanför de tätt bebodda skärgårdsöarna inte tas för given — i intet fall för fartyg som enligt förteckningen över örlogsfartyg är beaktade för allmänheten och redan utåt är igenkännliga som sådana — och när det gäller hjälpkryssare ('Hilfsschiffe') endast då de kunde camoufleras som handelsfartyg." Enligt kungörelse 12 april 1940 är tillträde till allt svenskt inre territorialvatten förbjudet för krigförandes örlogsfartyg, men denna rapport synes klart ge vid handen att förbudet i detta fall inte har upprätthållits.

Då hr Günther frågar vad som menas med att regeringen förnekat denna transitering är svaret enkelt: regeringen påstod vid denna tid och har sedermera påstått att endast en tysk division transiterats genom Sverige och hemlighöll att den därmed endast menade transitering landvägen.

2) Hr Günther förklarar att enligt hans mening "kungens tyskvänlighet var till nytta för Sverige, eftersom ju det egentliga krigshotet kom från Tyskland och man där hade att göra med en så oberäknelig herre som Hitler". Konsekvensen av hr Günthers åsikt måste väl bli att det var bra om över huvud de främsta representanterna för statsledningen vid denna tid var tyskvänliga eller åtminstone låtsades vara det. Här föreligger alltså ett indirekt försvar av de svenska styresmännens smickrande och undfallande uttalanden gentemot Tysklands representanter.

3) Hr Günther reagerar mot talet om en tyskdirigerad svensk presspolitik och förklarar att den svenska regeringen endast tänkte på Sveriges intresse av ett dragligt förhållande till Tyskland. Naturligtvis, ingen har förnekat att regeringen ansåg sig handla i Sveriges intresse. Men lika tydligt är att detta intresse enligt de styrandes mening påkallade ett starkt tyskt inflytande på den svenska presspolitiken. Ty hr Günther vill naturligtvis inte förneka att beslagen av tidningar och böcker och förmaningarna till svenska tidningsledningar och pressmän tillkom på framställningar från tyskt håll.

4) Hr Günther förnekar med indignation tanken att han skulle försökt få till stånd en försäljning av Dagens Nyheter.

På denna punkt kan vi blott hänvisa till den efter hr Günthers artikel införda redogörelsen från bokförläggare Tor Bonnier, ordförande i Dagens Nyheters styrelse. Då det i några tidningar sagts att vi borde lägga alla fakta på bordet i denna fråga blir svaret att några andra fakta känner vi inte till.

I detta sammanhang bör med några ord beröras en artikel i Expressen av tidningens utrikesredaktör Bo Enander. Här säges det att Dagens Nyheter vill utnyttja de framkomna dokumenten för att framställa tidningen som ett av de främsta "motståndsgorganen" under kriget. Detta är helt oriktigt. Tidningens nuvarande ledning saknar skäl att ta ställning till eller att identifiera sig med den politik som tidningen drev under kriget. Vi har särskilt framhävt Göteborgs Handels- och Sjöfartstidning som den främsta och skickligaste av de tidningar som kritiserade den nazistiska politiken; att vi bland de avlidna

pressmän som lidelsefullt gick på samma linje nämnt Johanne Wickman torde ingen anse oriktigt. Men faktum är att i de hittills tillgängliga tyska aktstyckena ingen svensk tidning är föremål för flera tyska protester än Dagens Nyheter, och detsamma gäller de i aktmaterialet redovisade "samtalen" mellan utrikesministern och representanter för svenska tidningar. Att Dagens Nyheter blev föremål för särskilt stor uppmärksamhet kan bland annat förklaras av dess stora spridning och att ägarna av aktiemajoriteten såsom judar var nazisterna särskilt förhatliga.